

Český svaz ochránců přírody

Základní organizace Orlice

Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9
Tel. 495 591 633

Výroční zpráva

za rok 2009

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE K 1. 1. 2010

IČO:	00114405
Adresa pro poštovní styk:	ZO ČSOP Orlice, Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9.
Adresa Ekocentra Orlice:	Ekocentrum Orlice, Krňovice 33, 503 46 Třebechovice pod Orebem
Telefon:	495 591 633, 604 751 265 (mobil – předseda ZO Orlice)
e-mail:	csop@krnovice.cz , adam.zaruba@krnovice.cz
www:	http://www.krnovice.cz
Předseda ZO:	Ing. Adam Záruba, Ph.D.
Hospodář:	Ing. Jitka Kuthanová
3. člen výboru:	Ing. Václav Záruba
Revizor:	Jana Kopecká
Počet členů:	20
Počet zaměstnanců:	3

2. Z HISTORIE ZO ORLICE

Členové ZO se od vzniku základní organizace v roce 1988 aktivně podílí na ochraně přírody a krajiny jak prováděním praktických prací, tak poskytováním informací pro nejširší veřejnost z oblasti ochrany přírody a životního prostředí obecně. Řadu let je ZO zapojena do správních řízení v případech, kdy dochází k zásahům do významných přírodních celků, zeleně nebo kde by mohlo dojít k újmě na životním prostředí. Podobně se podílí na připomínkování různých územně plánovacích a strategických podkladů a dokumentů na úrovni města Hradec Králové, Královéhradeckého kraje i celé České republiky a rovněž se účastní procesů EIA na některé z hlediska životního prostředí významné záměry. V posledních letech je ZO ČSOP Orlice jedním ze zakládajících subjektů Podorlického skanzenu v Krňovicích.

Z činností prováděných v minulosti i současnosti lze namátkou jmenovat například:

- péče o zeleň
- péče o chráněná území
- péče o areál bojiště války 1866 na Chlumu
- zapojení do celostátního programu ČSOP „akce Jilm“
- péče o labuť v Hradci Králové
- provádění těžebních a pěstebních prací v málo přístupných a cenných oblastech Krkonošského národního parku (zpravidla tam, kde by běžná technika a těžební postupy způsobovaly ekologické škody) - těžby kůrovcových kalamit a usychajících lesních hran v oblasti Lvího dolu, Pomezních Bud apod.; k přiblížení dřeva sloužila např. i historická technologie skluzů.
- opravy památek lidové architektury ve východních Čechách
- ZO se stala zakládajícím členem výrobního družstva zaměřeného na zpracování dřevní hmoty (s vlastní pásovou pilou pro výrobu atypického řeziva pro opravy památek, pořez přesílených a dlouhých výřezů)
- informační podpora výstavby dřevěných roubených domů
- spolupráce při výstavbě skanzenu lidové architektury v Krňovicích

- *aktivní účast na mapování a záchranném programu zaměřeném na staré a krajové odrůdy ovocných dřevin*
- *aktivity proti záměru spalovny v Opatovicích nad Labem a účast ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech*
- *zemědělská činnost a chov ovcí*
- *provoz Ekocentra Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích aj.*

3. ČINNOST ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ORLICE V ROCE 2009

3.1. PODORLICKÝ SKANZEN KRŇOVICE

HISTORIE A POPIS AREÁLU

ZO ČSOP Orlice je jedním z iniciátorů stavby skanzenu lidové architektury a muzea vesnice pro region východních Čech. Důležitost a vhodnost výstavby skanzenu vyplynula z dlouholeté činnosti při ochraně památek a z mnoha cest po kraji, kdy téměř před očima mizí staré dřevěné objekty značné historické hodnoty. Kromě ZO ČSOP Orlice z Hradce Králové je dalším ze zakladatelů firma Dřevozpracující družstvo¹. Výstavba skanzenu se stala dominantní a nejdůležitější náplní práce členů ZO ČSOP Orlice.

První záměry vzniku skanzenu, který by mapoval architekturu regionu Královéhradecka, pocházejí z roku 1998. Areál měl vzniknout v obci Bělečko ležící cca 8 km jihovýchodně od Hradce Králové. Díky negativnímu postoji tehdejšího obecního úřadu v Býšti (pod který Bělečko spadá) i později vzniklého Pardubického kraje (Bělečko leží těsně za hranicí Královéhradeckého kraje) však bylo nutné záměry přehodnotit. Začalo nové hledání vhodného místa. To bylo nalezeno v Krňovicích, které jsou součástí města Třebechovice pod Orebem. Záměr byl přijat jak původními majiteli pozemků, tak městským úřadem v Třebechovicích p. Orebem. Ani zde však nebyla cesta k realizaci přímá. Až v roce 2002 započaly práce na vlastní realizaci staveb.

Historické stavby ve skanzenu jsou stavěny jednak formou replik podle dochované dokumentace nebo přenášením původních historických staveb do skanzenu. Z již existujících staveb je třeba zmínit následující:

- **Zájezdní hostinec „Na Špici“ z Hradce Králové.** Jedná se o repliku zájezdního hostince, který stával až do 20. let 20. století na Pražském Předměstí. Budova byla zhotovena podle dobových fotografií a mírně zmenšena a přizpůsobena potřebám skanzenu. Je zde umístěn vstup do skanzenu s pokladnou, výstavní prostory a své sídlo zde má také Ekocentrum Orlice. Investorem objektu je ZO ČSOP Orlice.
- **Areál „Polabského statku“** slouží především jako správní a technické zázemí skanzenu a není součástí jeho expozic. Předlohou vlastní budovy „statku“, která je novostavbou, je typický patrový statek polabského typu (jedním z posledních dochovaných je Šrámkův statek v Hradci Králové - Pileticích). Součástí areálu polabského statku jsou dvě stodoly. **Roubená stodola z Ledců** slouží jako depozitář skanzenu. Druhá **stodola** pochází z **Klášteřce nad Orlicí** a slouží jako

¹ Dřevozpracující družstvo vzniklo ze ZO ČSOP Orlice oddělením hospodářské činnosti neochranářského charakteru (truhlářská výroba, výstavba roubených domů a tehdy i opravy dřevěných historických památek apod.) dle požadavků sněmu ČSOP.

provozní budova. Součástí areálu bude v budoucnu také zděný špýchar a kamenná brána.

- **Kočárovna** je příslušenstvím zájezdního hostince „Na Špici“. Dříve se zde „garážovaly“ kočáry a povozy a svému původnímu účelu slouží tato stavba víceméně i v současné době ve skanzenu. Je zde umístěna expozice dopravních prostředků a zemědělských strojů.
- **Roubená škola ze Všestaru u Hradce Králové**, která je v současné době ve výstavbě, je zatím největší stavbou, jež byla do skanzenu přenesena z původního umístění. Budova byla vystavěna cca v polovině 18. století a jako škola fungovala v letech 1767 – 1770. Předtím i později sloužila jako obytný dům. Do skanzenu byla přesunuta v roce 2006. Obnova objektu byla zahájena v roce 2008, kdy byla zhotovena hrubá stavba. Kompletace stavby probíhala v roce 2009 a s dokončením se počítá v roce 2010. Investorem stavby je ZO ČSOP Orlice
- **Špýchary ze Semečnic u Opočna a z Prasku u Nového Bydžova** jsou prvními přenesenými stavbami, které našly ve skanzenu své nové místo. V obou z nich jsou umístěny expozice a oba se stanou v budoucnu součástí menší zemědělské usedlosti. Investorem špýcharu z Prasku je ZO ČSOP Orlice.
- **Sušárna ovoce** je přesnou a zcela funkční replikou původní sušárny ze **Semečnic u Opočna**. První ovoce se zde zkušebně sušilo na sklonku léta 2007.
- Dalšími důležitými stavbami, které jsou v současné době ve výstavbě jsou **vodní mlýn z Bělče nad Orlicí a replika kovárny z Královéhradecka**. Výstavba obou staveb byla zahájena v roce 2009. S dokončením kovárny se počítá v roce 2010.

Mezi drobné stavby patří např. kopie **kapličky z Humburku** nebo **zvonička z podhůří Orlických hor** (replika, vůbec první stavba ve skanzenu). Stavby jsou doplňované dobovými expozicemi ze života jejich obyvatel, expozicemi řemesel, pracovních nástrojů, nářadí i strojů běžných v životě minulých generací. Součástí expozice skanzenu bude v budoucnu i objekt **bývalé lednice** u restaurace v Krňovicích. Stavba sloužila k celoročnímu uchování ledu, který byl získáván ze zamrzlých ramen řeky Orlice v zimním období. Budova lednice je památkově chráněna a je majetkem města Třebechovice pod Orebem.

Letecký pohled na areál skanzenu na podzim 2009.

VÝSTAVBA A AKTIVITY VE SKANZENU V ROCE 2009

Podobně jako v předchozích letech se ZO ČSOP Orlice i v roce 2009 výrazně podílela na výstavbě a provozu Podorlického skanzenu v Krňovicích. Klíčovou realizací byla kompletace objektu roubené školy ze Všestar. Byly osazeny repliky oken a dveří, provedeny stropy a část podlah, mezery mezi trámy byly vyspárovány hliněnou mazaninou a celá stavba byla zvenčí i zevnitř opatřena první vrstvou vápenného nátěru. Po dokončení v roce 2010 bude v objektu umístěna expozice školy a bydlení. Dále probíhaly drobné úpravy a dokončovací práce v objektu hospody Na Špici, ve kterém je umístěno Ekocentrum Orlice a hlavní vstup do skanzenu s pokladnou. Zde byly realizovány elektrorozvody a osvětlení v podkroví, které umožnilo využití tohoto prostoru k výstavním účelům. Dále došlo k zateplení schodišťového prostoru do podkroví. Dalšími pracemi bylo provedení větracích otvorů do kamenné podezdívky a nátěr střechy asphaltovou hmotou. V roce 2009 bylo také úspěšně ukončeno kolaudační řízení. Budova získala číslo popisné 33. Obnova školy ze Všestar i stavební práce v budově Ekocentra Orlice byly podpořeny z grantů Královéhradeckého kraje a obnova školy také z grantu Fondu T-Mobile a příspěvkem z programu Dřevo 2009 (ČSOP + LČR s.p.).

V režii našeho partnera – Dřevozpracujícího družstva byla v roce 2009 zahájena rekonstrukce roubeného vodního mlýna z Bělče nad Orlicí. Byly vybudovány základy, podezdívky a také lednice pro vodní kolo s odtokem. Tato akce byla podpořena grantem Královéhradeckého kraje. Pokračování a dokončení stavby bude záležitostí na několik dalších let a bude závislé zejména na dostatku finančních prostředků. Kromě mlýna byla zahájena také stavba kovárny (volná replika typické kovárny z Královéhradecka). Stavební práce zahrnovaly základy a vyzdění zděné části objektu. Další pokračování a v optimálním případě i dokončení stavby je předpokládáno na rok 2010. Bude zde umístěna expozice kovářské dílny. Vybavení bude plně funkční.

Objekt roubené školy ze Všestar po dokončení II. etapy rekonstrukce ve skanzenu.

Kromě stavebních aktivit ZO ČSOP Orlice spolupracuje také na vlastním provozu skanzenu. V roce 2009 tuto práci spoluzajišťovali 3 zaměstnanci ZO ČSOP Orlice a také členové – dobrovolníci. Mimo běžný návštěvnický provoz skanzenu byla ZO ČSOP Orlice organizátorem vlastních akcí ve skanzenu a také spoluorganizátorem dalších tematických akcí pro návštěvníky skanzenu (společně s naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem). Podrobnější informace o proběhlých akcích jsou uvedeny v následující kapitole (podkapitola Kulturní a osvětové akce pro veřejnost). Celkem navštívilo Podorlický skanzen za rok 2009 více než 10 000 návštěvníků.

3.2. EKOCENTRUM ORLICE

Od roku 1998 provozujeme ekocentrum, které se v současné době specializuje na environmentálně vzdělávací aktivity a poskytování informací týkajících se životního prostředí nejširší i odborné veřejnosti. Od roku 2007 je jeho oficiální název „Ekocentrum Orlice“ a sídlí v budově zájezdního hostince „Na Špici“ v Podorlickém skanzenu. V objektu je k dispozici kancelář, sál s příslušenstvím (vybavená kuchyňka) pro cca 50 – 60 osob vhodný pro pořádání osvětových, vzdělávacích a společenských akcí a informační kancelář, která slouží zároveň jako pokladna skanzenu. Vzhledem k tomu, že využitelnost budovy je mnohem širší (akce pořádané ZO ČSOP Orlice prostory zdaleka plně nevytíží), nabízíme prostory i pro další organizace a zájemce, zejména pro akce spojené s ochranou přírody a životního prostředí. Výstavba a vybavení budovy Ekocentra Orlice probíhala mj. i za finanční podpory Královéhradeckého kraje, s dotací z programu LEADER ČR (Ministerstvo zemědělství) a z programů Dřevo 2007 a Dřevo 2009 (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).

Pro provoz Ekocentra Orlice a chod ZO ČSOP Orlice bylo nutné již v roce 2007 přistoupit k profesionalizaci naší ZO a přijetí jednoho pracovníka do trvalého pracovního poměru. V roce 2008 byl zaměstnán na poloviční úvazek další pracovník. Od roku 2009 má ZO ČSOP Orlice celkem 3 pracovníky (1 plný úvazek a 2 čtvrtinové úvazky). Značná část naší činnosti je však i nadále založena na dobrovolné práci členů ZO.

EKOPORADENSTVÍ

V rámci naší Ekoporadny / infocentra jsou nejširší veřejnosti poskytovány informace o ochraně přírody (zejm. ochrana zeleně, problematika péče o živočichy – labuť, ježky, nálezy mláďat apod.) s důrazem na informace o činnosti ČSOP a jeho programech (Místo pro přírodu, Zvíře v nouzi a záchrané stanice, Živá zahrada apod.). Specializujeme se dále na poradenskou činnost pro zájemce z řad občanských sdružení a aktivních občanů, která spočívá v konzultacích problémů spojených s účastí ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech jako je EIA nebo územní plánování (problémy procesní i odborné). Důležité je i zprostředkování kontaktů (na nevládní organizace, státní orgány či odborné instituce), informace o záchraných stanicích pro živočichy apod.. V neposlední řadě se zabýváme i poradenstvím v oblasti obecně environmentální (problematika odpadů, šetrná domácnost, Fair Trade, spotřebitelství,...). V první polovině roku 2009 jsme se podíleli na propagaci nového dotačního programu Zelená úsporám.

Ekocentrum se věnuje také propagaci dřeva jako environmentálně šetrného stavebního materiálu. Dřevostavby, které chápeme jako environmentálně příznivé stavby s minimálními energetickými nároky jak na zajištění stavebních materiálů, tak na vlastní provoz, znamenají nový trend ve stavitelství. Stále jsou však v lidech zakořeněné různé, zpravidla hanlivé mýty a pověry o stavbách ze dřeva, které způsobují stále poměrně malý zájem o výstavbu ze dřeva v ČR v porovnání s vyspělými zeměmi. Důraz při propagaci je kladen na zpracování dřevní hmoty v blízkosti místa jejího vzniku. K těmto účelům využíváme vlastní, již dříve zpracované materiály – zejména soubor 6 ks informačních panelů o dřevostavbách, které byly v roce 2009 kompletně obnoveny a aktualizovány v rámci programu Dřevo 2009 (viz kap. 3.11).

Řada dotazů a žádostí o pomoc či informace je vyřizována osobně – zejména přímo v informační kanceláři Ekocentra, v některých případech jsou nutné i výjezdy. Většina informací je však podávána telefonicky či po e-mailu. Podávání informací se vztahuje i na sdělovací prostředky a spočívá jednak v informování o vlastních akcích a aktivitách a jednak v podávání vyjádření k různým aktuálním záležitostem, kdy se na nás novináři zpravidla obracují sami.

PROGRAMY PRO ŠKOLY I MIMOŠKOLNÍ KOLEKTIVY DĚTÍ

Rozšiřující se aktivitou Ekocentra Orlice je environmentální výchova dětí a mládeže. Ta probíhá přímo ve skanzenu a v jeho okolí zejména v návaznosti na prohlídky skanzenu, kde je

představován vývoj zemědělství, techniky, krajiny apod.. Kromě komentovaných prohlídek, kdy je kladen důraz i na environmentální aspekty života lidí na venkově v minulosti a srovnání s dneškem, máme připraveny také poznávací stezky lesem zaměřené na ekologický význam lesa a poznávání základních druhů rostlin, stromů a dalších přírodnin (soutěžní formou). V tomto směru je velkou výhodou kvalitní přírodní a krajinné zázemí skanzenu a ekocentra. Velký zájem ze strany dětí je i o hospodářská zvířata chovaná v areálu skanzenu (ovce a zejména kůň). V roce 2009 jsme rozšířili nabídku programů pro školní třídy zaměřené na zpracování tradičních přírodních surovin. Velmi oblíbenými se staly programy na zpracování vlny (od ukázky a povídání o ovčích pasoucích se na pastvině až po výrobu drobných výrobků z vlny) a lnu (součástí je malé políčko lnu ve skanzenu). Děti tak mají možnost si přímo vyzkoušet náročnost prací směřujících k získání základních potřeb, jako např. ošacení. V roce 2009 pak přibyl program zaměřený na výrobu mýdla jako tradičního prostředku osobní hygieny. Celkově se v roce 2009 naši pracovníci věnovali více než 50 školním apod. kolektivům dětí a mládeže (čítajícím více než 1000 osob). Do budoucna počítáme s dalším rozvojem našich vzdělávacích programů.

Mezi naše nejčastěji využívané programy pro školy patří práce s vlnou.

KULTURNÍ A OSVĚTOVÉ AKCE PRO VEŘEJNOST

Pro nejširší veřejnost jsme v roce 2009 pořádali řadu akcí. Tradičními akcemi v režii Ekocentra byl dubnový Den Země ve skanzenu a výstava tradičních odrůd ovoce konaná koncem října. V průběhu hlavní turistické sezóny roku 2009 jsme pak připravili ve spolupráci s modeláři výstavu papírových modelů lidové a sakrální architektury Čech, Moravy a Slovenska, kterou navštívilo několik tisíc návštěvníků.

Další tématické akce roku 2009 byly organizovány ve spolupráci s naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem – jednalo se o tradiční jarmark 1. května a dále o akce zaměřené na historickou techniku (den auto a moto veteránů v červenci, den starých strojů v srpnu), zpracování dřeva (den dřeva v září, který byl spojený s výrobou betlémů – akce byla spoluorganizována také s Třebechovickým muzeem betlémů) či zpracování lnu a vlny (den lnu a vlny koncem září) apod..

Pro nejširší veřejnost dále připravujeme zcela nový typ programů – tvůrčí dílny zaměřené na zpracování vlny. Bude se jednat o období programů pro školy pro vážnější zájemce z řad dospělé veřejnosti, resp. celých rodin s dětmi. První taková akce je připravována na únor 2010. Počítáme s rozšiřováním nabídky těchto programů.

3.3. ÚČAST VE SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍCH A DALŠÍ OBDOBNÉ AKTIVITY

SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ

V roce 2009 pokračovala intenzivní účast ZO ČSOP Orlice ve správních řízeních podle §70 zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny. **Celkem jsme se v roce 2009 přihlásili do 32 správních řízení.** Kromě toho jsme byli účastníky několika dalších řízení, která byla zahájena v roce předchozím a pokračovala i v roce 2009, kdy bylo také vydáno rozhodnutí (tato řízení byla vykázána v loňské výroční zprávě).

Předmětem řízení, v nichž jsme se účastnili v roce 2009, bylo opět převážně povolování kácení dřevin na území města Hradce Králové z důvodu výstavby a dalších činností, dále jsme se v menší míře účastnili řízení o povolení výjimek z ochrany zvláště chráněných druhů, řízení k rušení a vyhlásování památných stromů a dalších řízení. Novinkou oproti minulým rokům byla účast v řízeních vedených orgány státní památkové péče podle památkového zákona. Jedná se o taková řízení, při nichž mohou být dotčeny i zájmy ochrany přírody a krajiny. O účast v těchto řízeních jsme se snažili již několik let, ale teprve v roce 2009 se nám podařilo dosáhnout respektování této skutečnosti a našeho práva na účast ze strany orgánu památkové péče. Převážně se jedná opět do zásahy do zeleně hodnocené z hlediska estetického a historického, ale i zásahy do historického rázu krajiny.

V rámci účasti v řízeních bylo dosaženo řady pozitivních výsledků (zejm. neudělení výjimky pro zástavbu cenné lokality Na Plachtě v Hradci Králové dalšímu připravovanému záměru) či omezení kácení dřevin a uložení nadstandardní náhradní výsadby za pokácenou zeleň v několika případech.

Stručný přehled řízení, kterých jsme se účastnili je uveden v následující tabulce.

Tab. 1 Přehled správních řízení, kterých se účastnila ZO ČSOP Orlice v roce 2009 (řízení zahájena v roce 2009)

Účast ZO ČSOP Orlice ve správních řízeních celkem:		32 případů
Z toho:	Řízení o povolení kácení dřevin	17 případů
	Řízení o povolení výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů	4 případy
	Řízení k udělení souhlasu k činnostem ve zvláště chráněném území	1 případ
	Řízení o vyhlášení či rušení ochrany památných stromů (1x vyhlášení, 2x rušení)	3 případy
	Územní řízení	1 případ
	Řízení podle památkového zákona	6 případů

Kromě účasti ve výše uvedených řízeních jsme v jednom územním řízení (oplocování pozemků u Krňovic) podávali připomínky veřejnosti jak to umožňuje stavební zákon. V tomto případě se však nejedná o plnohodnotnou účast v řízení, proto není zahrnut do předchozího přehledu.

Důležité byly v roce 2009 také naše návrhy na vyhlášení ochrany cenných přírodních a krajinných prvků v Hradci Králové. Ve spolupráci s občanskými sdruženími EKOENTO a Zdravý a bezpečný Březhrad jsme navrhli vyhlášení registrovaného významného krajinného prvku „Březhradské písčiny“, jehož účelem je ochrana velmi hodnotných suchomilných společenstev zahrnujících řadu zvláště chráněných druhů živočichů v Březhradu, která jsou bezprostředně ohrožena zástavbou kontroverzním logistickým centrem. Na tento náš návrh

reagoval příslušný orgán ochrany přírody (hradecký Magistrát) zdržováním a obstrukcemi, takže věc mu nakonec nadřízený orgán (Krajský úřad Královéhradeckého kraje) pro nečinnost odebral a vyhlášení probíhá v režii Krajského úřadu. Vlastní správní řízení bylo zahájeno až počátkem roku 2010. V roce 2009 jsme dále podali 7 návrhů na vyhlášení památných stromů na území města Hradec Králové. Tyto naše návrhy jsme nechali posoudit Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, která doporučila vyhlášení 6 ze 7 navržených dřevin za památný strom (nedoporučený návrh jsme následně stáhli). Bohužel ani tady jsme se nesetkali se vstřícným přístupem Magistrátu města Hradec Králové jako příslušného orgánu ochrany přírody a do konce roku nebylo ani v jednom případě zahájeno řízení o vyhlášení (řízení o vyhlášení, které je uvedeno v tabulce č. 1 se netýkalo našeho návrhu).

Charakter suchomilné vegetace Březhradských písčín. Typickou rostlinou je paličkovec šedavý. Zde nalezeným unikátem je kriticky ohrožená vos a žahalka šestiskvrnná, zapsaná na červeném seznamu.

ÚČAST V EIA A SEA

V roce 2009 jsme se účastnili procesů posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (EIA) na celkem 3 záměry, k nimž jsme podávali 5x svá vyjádření. Ve dvou případech se jednalo o připomínky k oznámení záměru (v 1 případě opakovaně) a v jednom případě se jednalo o připomínky k dokumentaci a k doplněné dokumentaci – v tomto případě (logistické centrum v Hradci Králové – Březhradě) budeme posuzování i nadále důsledně sledovat, neboť se jedná o záměr s mimořádně problematickými vlivy na přírodní hodnoty i okolní obyvatele.

Ze strategických dokumentů jsme připomínkovali v rámci strategického hodnocení vlivů na životní prostředí (SEA) změnu Plánu odpadového hospodářství ČR, která předpokládá povolení financování spaloven odpadů ze státních prostředků.

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

V roce 2009 jsme podávali ve dvou případech připomínky k navrhovaným změnám Územního plánu města Hradec Králové (změny č. 177 a 195-1). V obou případech se jednalo o velmi problematické záměry s rozsáhlým dopadem na přírodní hodnoty (opět logistické centrum v HK-Březhradě – změna č. 195-1) a krajinu (zejm. zástavba rozsáhlých ploch zemědělských půd nejvyšších bonit v HK-Kuklenách komerční zástavbou – změna č. 177).

3.4. PROJEKTY REALIZOVANÉ V ROCE 2009

V roce 2009 bylo naší organizací realizováno celkem 9 samostatných projektů, na které byla získána finanční podpora z různých grantových programů a dotací v celkové výši 718 300,- Kč. Hlavními aktivitami byla obnova historického objektu roubené školy ze Všestar ve skanzenu a ekovýchovné aktivity. Přehled těchto projektů je uveden v následující tabulce č. 2. Kromě níže uvedených projektů byla ZO ČSOP Orlice zapojena jako subdodavatel v programu KAPKA 21 (hlavní realizátor – Středisko ekologické výchovy SEVER), v rámci kterého byla realizována část našich ekovýchovných a poradenských aktivit. Dále byla podána žádost o dotaci z programu LEADER na dokončení objektu roubené školy ze Všestar. Vlastní realizace projektu však proběhne (v případě udělení dotace) až v roce 2010.

Tab. 2 Přehled projektů ZO ČSOP Orlice (projekty zahájené v roce 2009)

Přehled grantových projektů, které ZO ČSOP Orlice realizovala v roce 2009			
Název (nositel grantového programu)	Začátek projektu	Ukončení projektu	Náplň projektu
Ochrana biodiverzity – krajové odrůdy ovocných dřevin (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).	02/2009	11/2009	Realizace programu záchrany starých a krajových odrůd ovocných dřevin v Podorlickém skanzenu v Krňovicích (pokračování dlouholeté činnosti).
Infocentrum ČSOP (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).	06/2009	12/2009	Provoz informačního centra ČSOP a poskytování informačních materiálů LČR s.p. veřejnosti ve skanzenu.
Obnova roubené školy ze Všestar u Hradce Králové v Podorlickém skanzenu (Královéhradecký kraj).	04/2009	11/2009	Stavební obnova přenesené roubené školy ve skanzenu – II. etapa (kompletace stavby).
Obnova roubené školy ze Všestar u Hradce Králové v Podorlickém skanzenu (Fond T-Mobile).	07/2009	11/2009	Stavební obnova přenesené roubené školy ve skanzenu – II. etapa (kompletace stavby).
Ekocentrum Orlice – stavební úpravy budovy ekocentra (Královéhradecký kraj)	04/2009	11/2009	Stavební úpravy budovy Ekocentra Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích.
Ekocentrum Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích – působení na veřejnost (Královéhradecký kraj)	04/2009	r. 2010	Environmentální výchova a osvěta dětí i dospělých, provoz ekocentra ZO ČSOP Orlice.
Dřevo 2009 – Obnova roubené školy ze Všestar (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).	03/2009	11/2009	Pořízení replik oken a dveří do rekonstruovaného objektu Školy ze Všestar.
Dřevo 2009 – Pořízení dřevěného vybavení na zpracování lnu (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).	03/2009	11/2009	Pořízení dřevěného vybavení na zpracování lnu pro účely ekovýchovných programů Ekocentra Orlice.
Záchrana lokality Na Plachtě v Hradci Králové – tzv. rychlý grant (Nadace Via a CEE Trust).	06/2009	11/2009	Aktivity směřující k ochraně ohrožené lokality Na Plachtě v Hradci Králové – vydání letáku, informování veřejnosti, podpora probíhající petice.

3.5. KRAJOVÉ ODRŮDY OVOCNÝCH DŘEVIN

Program záchrany krajových odrůd ovocných dřevin pokračoval v roce 2009 opět zejména údržbou školky ovocných dřevin i již vysázených sadů a alejí ve skanzenu a v jeho okolí. Stávající školka je pravidelně udržována (pletí, zalévání, roubování podnoží, stříh stromků,...). Oproti předchozímu roku byla v roce 2009 provedena rozsáhlejší výsadba vypěstovaných odrostků do okolí skanzenu – na zemědělském pozemku navazujícím na skanzen byl na podzim vysázen rozsáhlý sad 25 jabloní a hrušní navazující na jabloňovou alej vysázenou v roce 2007. Na tento sad byly využity největší a nejkvalitnější sazenice vypěstované v naší školce. Sad, v němž jsou zastoupeny různé odrůdy se v budoucnu stane součástí skanzenu. V samotném areálu skanzenu byly v roce 2009 vysazeny pouze 2 ks nových stromů v jarních měsících, neboť výsadby jsou zde již prakticky dokončené a další dosadby budou zahrnovat již jen jednotlivé stromy – zejména půjde o doplňování mezer ve stávajících výsadbách v místech, kde nebylo možné dosud stromy umístit (z důvodu přítomnosti dočasných staveništních zařízení, skladů řeziva apod.).

Výsadby ovocných stromů z minulých let jsou pravidelně udržovány (stříhem, ochranou proti okusu apod.) a v nejušším období roku pravidelně zalévány. Kromě vlastního nářadí a strojů je k tomu využíván i traktor a cisterna pronajímaná naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem. Z těchto důvodů se daří výsadby udržovat v dobrém stavu a dochází k minimálním ztrátám. Ani v roce 2009 našťestí nedošlo k žádným škodám na vysázených dřevinách hmyzími škůdci či hlodavci jako v roce 2007.

V roce 2009 se vzrůstající návštěvností areálu skanzenu rovněž vzrůstala i poptávka návštěvníků nejen po informacích o starých odrůdách, ale objevila se i poptávka po našich výpěstcích i ovoci. Možnosti nabízet naše výpěstky zatím brání nedokončená certifikace sadebního materiálu a proto jsou používány jen pro naše potřeby. Také v roce 2009 probíhalo sušení ovoce, které mohli shlédnout návštěvníci skanzenu přímo v rámci prohlídek. Zájem o křížaly byl ze strany návštěvníků značný. Zatím však nebylo sušeno vlastní ovoce - vzhledem k věku ovocných stromů. Nicméně nejstarší ze stromů, které byly ve skanzenu vysazeny v uplynulých letech již začínají plodit a očekáváme, že v roce 2010 již budeme moci návštěvníkům nabídnout ochutnání prvních na našich stromech vypěstovaných plodů.

V návaznosti na naše aktivity v oblasti pěstování starých odrůd jsme v říjnu uspořádali již třetí ročník výstavy tradičních odrůd ovoce v našem ekocentru ve skanzenu.

V roce 2009 byla také navázána spolupráce s městem Třebechovice pod Orebem, které má zájem o obnovu historického ovocného sadu na památném Orebě, ze kterého také pocházejí některé rouby použité v rámci našeho záchranného programu. Mělo by se jednat o kultivaci sadu, ošetření starých perspektivních stromů, odstranění suchých a dožívajících dřevin a náletů jiných dřevin a postupné dosadby nových ovocných stromů původních odrůd. Město má zájem o využití dotace z Operačního programu životní prostředí na základní obnovu lokality s tím, že vlastní dosadby nových stromů v revitalizovaném sadu by probíhaly až následně v dalších letech (vzhledem k nemožnosti získat sadební materiál starých odrůd v dostatečném množství najednou). Práce na zahájení projektu jsou plánovány na rok 2010.

3.6. CHOV OVCÍ A ZEMĚDĚLSKÁ ČINNOST

V rámci skanzenu v Krňovicích je provozován chov ovcí, které jsou v majetku ZO ČSOP Orlice. Hlavním účelem je údržba přilehlých travnatých pozemků pastvou a využití sena získaného na pozemcích v Krňovicích i jinde. Pro chov je zajištěn pravidelný veterinární dohled. Ke konci roku 2009 zahrnovalo naše stádo 11 ovcí.

Ve větší míře byla stejně jako v předchozím roce provozována zemědělská činnost na pozemcích v okolí skanzenu, které jsou v majetku Dřevozpracujícího družstva. Jedná se zejména o produkci sena. Část získaného sena byla prodána, čímž se vrátily alespoň zčásti náklady na posekání luk, usušení a sklizení sena. Poprvé se nám také podařilo získat zemědělské dotace na obhospodařování cca 2 ha luk – zdaleka se nám však nedaří získat prostředky na všechny obhospodařované pozemky vzhledem k tomu, že v případě některých pozemků jsou vážnou překážkou pro jejich plnohodnotné užívání i bezproblémové udržování v odpovídajícím stavu velmi nevýhodné „zděděné“ nájemní smlouvy uzavřené původním majitelem pozemků. Tento nevyhovující stav se nepodařilo vyřešit ani v roce 2009. Koncem roku 2009 se nám však podařilo získat do nájmu další cca 3 ha zemědělských pozemků, které budou využívány jako louky a pastviny. Zároveň se jedná o pozemky důležité z hlediska vzhledu okolí skanzenu, proto je důležité, že na stav těchto pozemků budeme mít nyní přímý vliv.

Kromě ovcí je v areálu skanzenu chován kůň plemene slezský norik, který není v majetku ZO ČSOP Orlice. Do budoucna je uvažováno o zřízení chovů dalších tradičních hospodářských zvířat, které skanzen oživí, a které budou sloužit i pro účely environmentální výchovy (což bude vhodné zejména pro návštěvníky z řad městských dětí).

3.7. LABUTĚ V HRADCI KRÁLOVÉ

V zimě 2008/2009 pokračovala péče ZO ČSOP Orlice o labutě ve městě Hradec Králové prováděná ve spolupráci s Magistrátem města Hradce Králové (který ji spolufinancoval) a ZO ČSOP Jaro Jaroměř (záchrannou stanicí pro handicapované živočichy). V zimním období bylo prováděno dokrmování labutí zrním (ječmen a pšenice). Uhynulí ani poranění jedinci nebyli zaznamenáni. Stejně jako v letech předešlých se projevovalo i v zimě 2008/2009 krmení ze strany obyvatel města.

Tato spolupráce však skončila s výměnou vedení odboru životního prostředí Magistrátu města Hradec Králové. Nové vedení odboru ŽP nemá o pokračování této spolupráce zájem a proto v zimě 2009/2010 již krmení labutí neprobíhá.

3.8. PROJEKT REVITALIZACE DROBNÉHO VODNÍHO TOKU A SLEPÝCH RAMEN ORLICE U KRŇOVIC

V roce 2009 intenzivně pokračovaly přípravné práce na projektu revitalizace drobného vodního toku a slepých ramen Orlice u Krňovic. Jedná se o vodní tok a slepá ramena v bezprostředním okolí Podorlického skanzenu. Cílem je zlepšení stavu a vzhledu krajiny a přírodních prvků v okolí skanzenu, zvýšení biodiverzity a v neposlední řadě vytvoření potřebného zázemí pro skanzen (zejména vodního hospodářství pro připravovaný vodní mlýn z Bělče nad Orlicí). Součástí je obnova dnes nefunkčního drobného vodního toku spojená s odtrubněním jeho části zatrubněné počátkem 80. let minulého století v rámci nevhodných melioračních úprav, vybudování soustavy tůní, odstranění sedimentu a odpadu ze slepého ramene či výsadba zeleně. Největší z nově vytvořených tůní bude zároveň sloužit jako zásobárna vody pro mlýn.

Počátkem roku 2009 bylo vydáno stavební a vodoprávní povolení a byla zahájena příprava podkladů pro zpracování žádosti o dotaci z Operačního programu životní prostředí (OPŽP). Mj. musely být obnoveny všechny nájemní smlouvy k pozemkům, získána další

vyjádření správních orgánů, aktualizován rozpočet, doplněna projektová dokumentace apod.. Vlastní žádost o dotaci jsme si nechali zpracovat externím dodavatelem. Žádost byla podána 5. ledna 2010. Celkové náklady projektu činí cca 2,5 mil. Kč. Realizace by v případě získání dotace měla proběhnout na podzim 2010 a na jaře 2011.

3.9. SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI

V ochrannářských aktivitách pokračovala v roce 2009 zejména naše spolupráce s dalšími organizacemi podobného zaměření v Hradci Králové a okolí – v první řadě se ZO ČSOP Jaro Jaroměř a občanským sdružením EKOENTO a dále s občanskými sdruženími v Hradci Králové – zejména s občanskými sdruženími Zdravý a bezpečný Březhrad, Lidé a město, které sdružuje obyvatele Hradce Králové-Pouchova a s Kruhem pro občanskou společnost. Jedná se zejména o společnou účast v řadě správních řízení ve městě apod.. V odborných záležitostech spolupracujeme také s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR.

Při výstavbě skanzenu spolupracujeme s občanským sdružením Kapounka, které bylo založeno jako poradní orgán pro koordinaci přípravy a výstavby skanzenu a s Dřevozpracujícím družstvem, které je hlavním realizátorem skanzenu. ZO ČSOP Orlice je také (společně s Dřevozpracujícím družstvem a Společností ochránců památek východních Čech) kolektivním členem OS Kapounka.

V oblasti environmentální výchovy probíhala spolupráce zejména se Střediskem ekologické výchovy SEVER, odborem ŽP a zemědělství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, Společností pro trvale udržitelný život a řadou dalších organizací. ZO ČSOP Orlice má od roku 2008 svého zástupce v krajském poradním sboru pro ekologickou výchovu.

Klíčovou organizací, jejímž členem je ZO ČSOP Orlice od roku 2007 a se kterou velmi aktivně spolupracujeme je místní akční skupina Nad Orlicí sdružující nevládní organizace, obce, podnikatele i jednotlivce v regionu okolo Orlice. Účelem této spolupráce je rozvoj regionu v okolí Orlice, což zahrnuje i Podorlický skanzen v Krňovicích.

Kromě toho však probíhá také spolupráce s řadou jednotlivců – zájemců o ochranu přírody a aktivních občanů zejména v Hradci Králové (zejména v aktivitách týkajících se ochrany lokalit Na Plachtě a Březhradské písčiny v Hradci Králové).

3.10. INTERNETOVÁ PREZENTACE ZO A JEJÍCH PARTNERŮ

V roce 2009 byly vytvořeny úplně nové internetové stránky, které jsou společně pro Podorlický skanzen v Krňovicích, ZO ČSOP Orlice a Dřevozpracující družstvo. Stránky byly profesionálně zpracovány externí odbornou firmou a umožňují velice pružné a rychlé úpravy a aktualizace. Naše internetová prezentace tak dostala zcela novou kvalitu a možnosti. Stránky byly zprovozněny na přelomu roku 2009 a 2010. Základní adresa těchto stránek zůstává stejná jako u těch původních. Z úvodní stránky je možné se velice snadno dostat na stránky ZO ČSOP Orlice a Ekocentra Orlice. Změněna byla také hlavní e-mailová adresa ZO ČSOP Orlice na csop@krnovice.cz.

<http://www.krnovice.cz>

3.11. VYDÁVÁNÍ INFORMAČNÍCH A PROPAGAČNÍCH MATERIÁLŮ

V roce 2009 byla v rámci projektu Dřevo 2009 provedena kompletní obnova našich informačních panelů o dřevostavbách. Stávající panely z roku 2004 už nevyhovovaly po

obsahové i grafické stránce a jejich výtisky vystavené na panelech v prostorách Ekocentra Orlice byly již zcela vybledlé až nečitelné. Proto došlo k jejich obsahové aktualizaci a grafickému přepracování. Takto přepracované panely jsou volně ke stažení na nových internetových stránkách a jedna jejich kompletní sada byla profesionálně vytištěna na plastovou samolepící fólii a nalepena na panely 70x100 cm, které budou umístěny v původních rámech opět ve vstupních prostorách Ekocentra Orlice, kde budou k dispozici pro návštěvníky. Nové provedení, které je stálobarevné a má vysokou kvalitu tisku, bude nepochybně dobře sloužit a reprezentovat naši organizaci po řadu dalších let.

V červenci 2009 byl vydán informační leták „Zachraňme Plachtu – přírodní ráj v dotyku města Hradce Králové“. Leták byl vydán v rámci projektu podpořeného Nadací Via a organizací Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe. Tento projekt byl zaměřený na zapojení veřejnosti do aktivit směřujících k rozšíření ochrany této ohrožené hradecké lokality. Součástí letáku je i Petice za důslednou ochranu lokality Na Plachtě v Hradci Králové. Letáček dodržuje grafický styl námi vydávaných tiskovin a byl vydán v nákladu 15 000 výtisků. Uvedený leták byl distribuován po Hradci Králové a směrem k environmentálně zaměřené veřejnosti – prostřednictvím ČSOP a také v časopise Sedmá generace.

Koncem roku 2009 byly zahájeny práce na již 4. vydání propagačního letáku Podorlického skanzenu v Krňovicích. Jeho dokončení a vydání je plánováno na leden-únor 2010. Náklad bude stejný jako u minulého vydání – 15 000 výtisků.

4. ZÁVĚRKA JEDNODUCHÉHO ÚČETNICTVÍ K 31. 12. 2009

Závěrka jednoduchého účetnictví k 31. 12. 2009 je uvedena v samostatné příloze

V Hradci Králové dne 15. ledna 2010

Výroční zprávu zpracoval: Adam Záruba

**PODĚKOVÁNÍ ZA FINANČNÍ PODPORU NAŠICH PROJEKTŮ V ROCE 2008 NÁLEŽÍ
NÁSLEDUJÍCÍM INSTITUCÍM A ORGANIZACÍM:**

Královéhradeckému kraji a Fondu T-Mobile

ÚVR ČSOP a Lesům České republiky s.p.

Nadaci VIA a Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe

**Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe**

Foto na titulní straně: Jedním z obyvatel Podorlického skanzenu v Krňovicích je také modrásek jehlicový. Motýli modrásci si oblíbili zejména naše pokusné políčko lnu.